

Теремцова Н.В.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
теорії та історії права та держави*

Інституту права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ЮРИСТА

Професійна етика юриста має підґрунтя етики як науки яка не дає конкретних рекомендацій як вчинити в конкретному випадку, але, спираючись на моральні правила, вона формує й моральну свідомість і, як наслідок, можливість міркувати про вчинки, оцінювати їх наслідки, вплив на навколишній світ і людину. Одним із головних напрямків досліджень в колі етики стоїть питання про межу відповідальності людини за свої рішення і вчинки. Притаманна людині здатність оцінювати свою та чужу поведінку існує завдяки закладеним і вихованим у людині моральним нормам. Ця рефлексивна здатність дає можливість оцінювати думки та вчинки з точки зору своїх і чужих традицій.

Одним із принципів адвокатської етики вважається «Незалежність та свобода адвоката у здійсненні адвокатської діяльності» (Стаття 6 Правил) [1].

Специфіка цілей і завдань адвокатури вимагає як необхідної умови належного здійснення адвокатської діяльності максимальної незалежності адвоката у виконанні своїх професійних прав і обов'язків, що передбачає його свободу від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в його діяльність з надання професійної правничої (правової) допомоги, здійснення захисту або представництва клієнта, зокрема з боку державних органів, політичних партій, інших адвокатів тощо, а також від впливу своїх особистих інтересів.

З метою дотримання цього принципу в своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний протистояти будь-яким спробам посягання на його незалежність, бути мужнім і принциповим у виконанні своїх професійних обов'язків, відстоюванні

професійних прав, гарантій адвокатської діяльності та їх ефективному використанні в інтересах клієнта. Проте, адвокат може ділити свій гонорар з іншими особами, якщо це не заборонено актами законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність. Адвокат не повинен при виконанні доручення клієнта керуватися вказівками інших осіб.

Наступний принцип – дотримання законності (ст.7 Правил). У своїй професійній діяльності адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язаний використовувати всі свої знання та професійну майстерність для належного захисту й представництва прав та законних інтересів клієнта, дотримуючись чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності.

Адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані на полегшення вчинення правопорушень, або іншим чином умисно сприяти їх вчиненню його клієнтом або іншими особами. Адвокат не має права в своїй професійній діяльності вдаватися до засобів та методів, які суперечать чинному законодавству або приписам, що встановлено Правилами.

Адвокат має залишатися незалежним від свого клієнта як передбачено принципом - пріоритет інтересів клієнта. (ст.8 Правил). У межах дотримання принципу законності адвокат зобов'язаний у своїй професійній діяльності виходити з переваги інтересів клієнта. Адвокат за можливості сприяє досудовому та позасудовому порядках урегулювання спорів між клієнтом та іншими особами. Адвокат повинен поважати свободу вибору клієнтом захисника своїх прав (представника чи особи, яка надає йому професійну правничу (правову) допомогу), і не перешкоджати у реалізації цієї свободи.

Принцип «Неприпустимість конфлікту інтересів», слід розуміти суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками перед клієнтом, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи не вчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності.

У разі отримання адвокатом конфіденційної інформації від клієнта, якому він надавав професійну правничу (правову) допомогу, пов'язаної з інтересами нового клієнта при наданні правничої допомоги, адвокат зобов'язаний отримати письмове погодження клієнтів, між якими виник конфлікт інтересів.

Дотримання принципу конфіденційності є необхідною і щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне надання професійної правничої (правової) допомоги, здійснення захисту та представництва. Тому збереження конфіденційності будь-якої інформації, яка визначена як предмет адвокатської таємниці Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2], або становить персональні дані про фізичну особу, які охороняються законодавством з питань захисту персональних даних, є правом адвоката у відносинах з усіма суб'єктами права, які можуть вимагати розголошення такої інформації, та обов'язком щодо клієнта і тих осіб, кого ця інформація стосується.

Зважаючи на суспільну значущість і складність професійних обов'язків адвоката, від нього вимагається високий рівень професійної підготовки, ґрунтовне знання чинного законодавства, практики його застосування, опанування тактики, методів і прийомів адвокатської діяльності, ораторського мистецтва, що має відповідати принципу «Компетентність та добросовісність».

Адвокат зобов'язаний надавати професійну правничу (правову) допомогу клієнту, здійснювати його захист та представництво компетентно і добросовісно, що передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, доскональність у врахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта та можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до виконання доручення.

Всією своєю діяльністю адвокат повинен стверджувати повагу до адвокатської професії, яку він уособлює, її сутності та громадського призначення, сприяти збереженню та підвищенню поваги до неї в суспільстві. Цього принципу адвокат зобов'язаний дотримуватись у всіх сферах діяльності: професійній, громадській, публіцистичній та інших, про це

свідчить принцип «Повага до адвокатської професії». При здійсненні професійної діяльності адвокат зобов'язаний дотримуватись загальноприйнятих норм ділового етикету, в тому числі щодо зовнішнього вигляду.

Адвокат має право рекламувати свою професійну діяльність як це передбачено ст. 13 Правил і відображено в змісті принципу «Вимоги до рекламування адвокатської діяльності». Рекламні матеріали про адвокатську діяльність (та будь-які інші матеріали такі як бланки, візитівки та інше) не можуть містити: оціночних характеристик відносно адвоката; критики адвокатами інших адвокатів; заяв про вірогідність успішного виконання доручень та інших заяв, що можуть викликати безпідставні надії у клієнтів; вказівок, які можуть сформувати уявлення, що діяльність саме цього адвоката характеризується рисами і показниками, притаманними, в дійсності, адвокатурі як такій.

Якщо адвокату стало відомо про поширену без його відома рекламу його діяльності, що не відповідає зазначеним вимогам, такий адвокат, керівник бюро чи об'єднання зобов'язаний вжити всіх розумно доступних заходів до спростування і корегування такої рекламної інформації та повідомити про це раду адвокатів регіону.

Список використаних джерел:

1. Правила адвокатської етики. Затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Закон України від 05.07.2012. / Відомості Верховної Ради. 2013. № 27. ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 18.02.2021).